

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ОКТОМВРИ – ДЕКЕМВРИ 2020 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

© Българска народна банка, 2021

1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1

Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изрично посочване на източника.

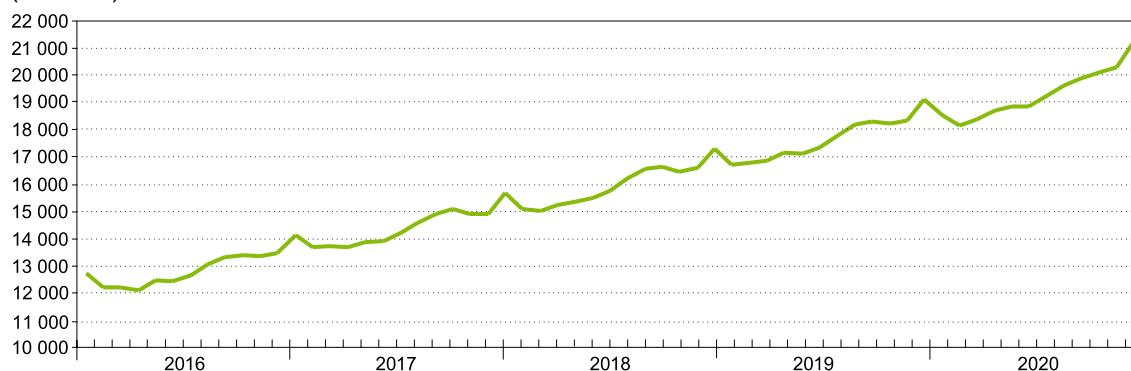
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на 2020 г. парите в обращение¹ достигнаха 21 241.0 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на 2019 г.) те нараснаха с 11.2%, или с 2136.1 млн. лв. През предходния едногодишен период нарастването им беше по-ниско както в процентно отношение (10.3%), така също и в абсолютна стойност (1779.4 млн. лв.).

Пари в обращение (декември 2015 г. – декември 2020 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2020 г. парите в обращение се увеличиха с 1356.7 млн. лв., или с 6.8%, в сравнение с края на септември 2020 г. Нарастването им е с 2.4 процентни пункта по-високо от отчетеното за същия период на 2019 г. Най-голямо увеличение на парите в обращение в рамките на последното тримесечие на 2020 г. беше регистрирано през декември – 929.1 млн. лв., което представлява 4.6% ръст спрямо предходния месец ноември. По-високото нарастване през декември е характерно за този период на годината предвид традиционно повишеното търсене на налични пари през коледните и новогодишни празници.

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 декември 2019 г.	30 септември 2020 г.	31 декември 2020 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	19 104.9	19 884.3	21 241.0
Банкноти	18 637.3	19 407.5	20 755.6
Разменни монети	459.7	475.3	483.8
Възпоменателни монети	7.9	1.5	1.6

Източник: БНБ.

В края на декември 2020 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.71%, като през четвъртото тримесечие на годината той се е увеличил с 0.11 процентни пункта спрямо края на септември 2020 г.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на 2020 г. е 37.89 лв., което представлява увеличение с 0.21 лв. спрямо края на септември 2020 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 0.95 лв., или с 2.6%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

Към 31 декември 2020 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.28%, като през четвъртото тримесечие той е намалял с 0.11 процентни пункта спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на 2020 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна както спрямо края на третото тримесечие на 2020 г., така също и за едногодишен период.

В края на 2020 г. дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на септември. За едногодишен период дялът им намалява с 0.03 процентни пункта в резултат от провежданата политика на БНБ на поетапно изваждане от обращение на възпоменателните монети, емисии след 5 юли 1999 г.

В изпълнение на приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2020 година“ и на основание на чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка (БНБ) през четвъртото тримесечие БНБ пусна в обращение златна възпоменателна монета с номинална стойност 100 лева на тема „Рождество Христово“ от серията „Българска иконография“.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

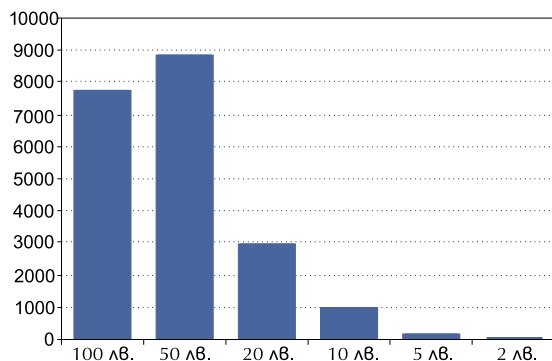
В края на декември 2020 г. в обращение са 547.7 млн. броя банкноти, които са с 32.7 млн. броя, или с 6.3% повече в сравнение с края на септември. За същия период общата им стойност нарасна с 6.9% (1348.1 млн. лв.), достигайки към 31 декември 20 755.6 млн. лв.

С най-голям дял (32.37%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2020 г. е банкнотата с номинал 50 лева, като към 31 декември в обращение са

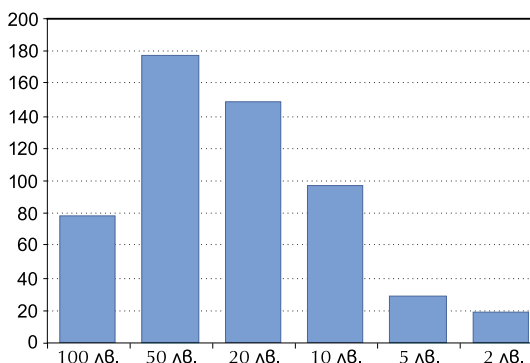
177.3 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (3.31%) е броят на банкнотите от 2 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 31 декември 2020 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на септември 2020 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 10 и 50 лева нараснаха съответно с 0.21 и 0.56 процентни пункта, а тези на банкнотите с номинална стойност от 2, 5, 20 и 100 лева намаляха съответно с 0.26, 0.16, 0.34 и 0.01 процентни пункта.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 43.3 млн. (8.6%), а стойността им – с 2118.3 млн. лв. (11.4%). Запазва се тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали.

Спрямо края на декември 2019 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лева нараснаха съответно с 2.17 и 0.14 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лева намаляха съответно с 0.45, 0.24, 0.62 и 1.00 процентни пункта.

В края на 2020 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лева е 8864.6 млн. лв., което е най-големият дял (42.72%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.17%) е стойността на банкнотите с номинал 2 лева.

Спрямо края на септември 2020 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение дяловете на банкнотите от 10 и 50 лева нараснаха съответно с 0.03 и 0.51 процентни пункта, а тези на банкнотите с номинална стойност от 2, 5, 20 и 100 лева намаляха съответно с 0.01, 0.03, 0.26 и 0.24 процентни пункта.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нарасна дялът единствено на банкнотите с номинал 50 лева – с 1.84 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляха, като най-съществено е понижението на дела на банкнотата от 20 лева – с 0.91 процентни пункта (от 15.25% до 14.34%), и от 100 лева – с 0.57 процентни пункта (от 37.97% до 37.40%). Най-ниско е намалението на дела на банкнотата от 2 лева – с 0.03 процентни пункта.

В края на 2020 г. в обращение са 2722.1 млн. броя разменни монети, които са с 41.6 млн. броя, или с 1.6% повече в сравнение с броя им от края на септември. За същия период общата им стойност се увеличи с 8.5 млн. лв., или с 1.8%, и в края на 2020 г. достигна 483.8 млн. лв.

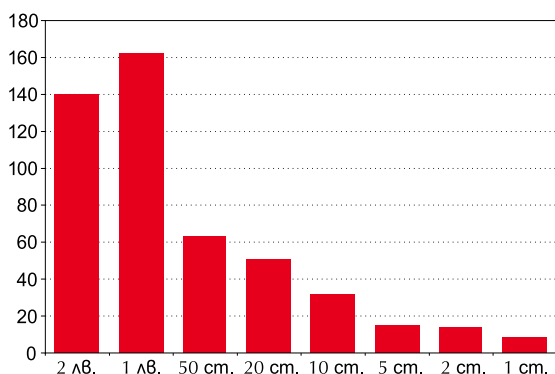
Тенденцията към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали се запазва. През четвъртото тримесечие на 2020 г. най-голямо в процентно изражение е нарастването при разменната монета с номинал 2 лева – с 3.0%. Относително устойчиво се запазва увеличението при монетите с ниска номинална стойност, като за периода октомври – декември броят на монетите от 1, 2 и 5 стотинки нарасна съответно с 1.2%, 1.7% и 1.9%.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 123.4 млн. (4.7%), а стойността им – с 24.1 млн. лв. (5.2%). На годишна база с най-бърз темп нараства броят на монетите с номинал 2 лева – с 11.4%. В края на 2020 г. в обращение са 70.1 млн. броя от тях, което представлява увеличение със 7.2 млн. броя. Броят на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 стотинки в обращение нараства в границите от 4.0% до 6.0%. При монетите от 50 стотинки и от 1 лев нарастването на годишна база е съответно 2.6% и 1.8%.

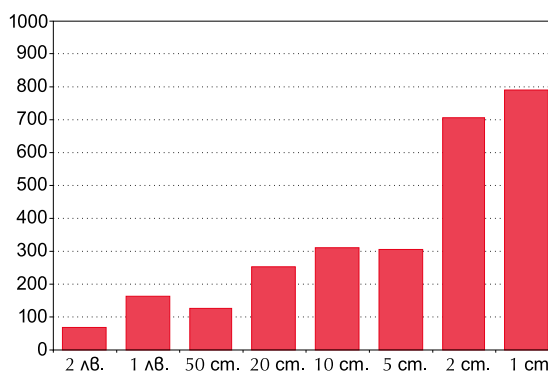
Най-голям дял (29.04%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на 2020 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 31 декември извън касите на БНБ са 790.5 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.57%) е броят на монетите с номинал 2 лева.

Структура на разменните монети в обращение към 31 декември 2020 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.20, 0.06, 0.03, 0.10 и 0.17 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2 и 5 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.31, 0.10 и 0.15 процентни пункта.

Тенденцията към растеж на общата стойност на разменните монети в обращение се запази и през четвъртото тримесечие на 2020 г., което е функция на постоянно увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от

най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на 2020 г. е 161.8 млн. лв., което представлява най-големия дял (33.44%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.63%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение спрямо края на предходното тримесечие дяловете на монетите от 1, 2, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев намаляха в границата от 0.01 до 0.28 процентни пункта, а с 0.34 процентни пункта нарасна дялът на монетите от 2 лева. Стойността на монетите от 5 стотинки им определя дял от 3.14%, колкото беше и в края на септември.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 2 и 5 стотинки и от 2 лева, съответно с 0.02, 0.01 и 1.59 процентни пункта. Намалението на дяловете на номиналите от 1, 10, 20 и 50 стотинки е в границата от 0.02 до 0.33 процентни пункта. По-значително за едногодишен период е намалението на дела на монетите от 1 лев, който отбеляза спад от 1.12 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2020 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 213 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо третото тримесечие на 2020 г. те са с 59 броя повече.

Брой на неистинските български банкноти (октомври – декември 2020 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	14	54	122	22	1	0

Източник: БНБ.

Делът на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на 2020 г. е 0.000039%.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2020 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лева (57.28%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лева представлява 0.000082% от общия брой на намиращите се в обращение в края на 2020 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 50 лева са с дял от 25.35% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. Неистинските банкноти от 10 лева са с дял от 10.33%, а тези от 100 лева са с дял от 6.57%. Най-малък (0.47%) е дялът на неистинските банкноти от 5 лева.

В периода октомври – декември 2020 г. бяха регистрирани и задържани общо 55 броя неистински български разменни монети, от които 5 броя от 2 лева,

13 броя от 1 лев и 37 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на 2020 г. е 0.000002%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2020 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 184 броя евро, 36 броя щатски долари и 6 броя банкноти от други чуждестранни валути.

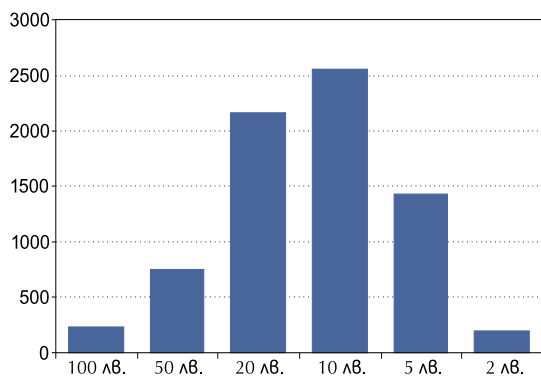
III. Негодни банкноти и разменни монети²

При машинната обработка на постъпилите през четвъртото тримесечие на 2020 г. в БНБ банкноти, като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 7.3 млн. броя банкноти. Те представляват 3.65% от общия брой на обработените за отчетния период банкноти.

При машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2020 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (34.90%), следвани от банкнотите от 20 лева (29.53%). Делът на негодните банкноти с номинал 5 лева е 19.63%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 2, 50 и 100 лева, съответно 2.62%, 10.20% и 3.12%.

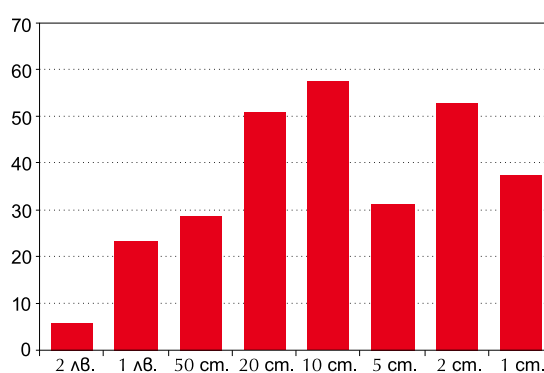
Негодни банкноти (октомври – декември 2020 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (октомври – декември 2020 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

За едногодишен период (декември 2019 г. – декември 2020 г.) отделените негодни банкноти са 35.1 млн. броя, което е с 13.2 млн. броя (27.3%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

През четвъртото тримесечие на 2020 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 287.7 хил. броя, които са със 101.6 хил. броя (54.6%) повече в сравнение с отделените през третото тримесечие.

За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1102.8 хил. броя, които са с 240.9 хил. броя (17.9%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.